
Irena VUKOV

U MAĐARSKIM I NEMAČKIM LOGORIMA

Rodena je 1. septembra 1930. u Šidu, od majke Margite, rodene Epštajn, i oca Vilima Volbergera. Ima brata Janiku.

Od najbliže rodbine u Holokaustu su joj stradali otac i stric.

Po povratku iz logora odlazi u Izrael, u kibuc Šar-Haamakim i završava automehaničarski zanat. Sa svojom novoosnovanom porodicom dolazi u Mađarsku gde se zapošljava kao fini automehaničar u željezari, a potom radi u Međunarodnom odeljenju željezara, do 1987. godine.

Član je komiteta Srpske manjinske samouprave u Gradskoj kući u Dunajvarošu (Dunaujváros). Govori četiri slovenska jezika, kao i nemački, engleski i ivrit. Ima kćerku Veru.

Zovem se Irena Vukov, rođena sam Wollberger, 1. septembra 1930. godine u Šidu, u kući dede Geršona i bake Katice Epštajn, rodene Fišer. U rodnom gradu otac je radio kao zubni lekar, odakle je uskoro premešten u Čantavir, gde se 8. februara 1933. godine rodio moj brat, koji danas živi u Izraelu, u Berševi Omer. Stekao je akademsko zvanje doktora i profesor je biologije na univerzitetu Ben-Gurion.

Roditelji su se rastali kada je meni bilo pet, a bratu dve i po godine. Vratila sam se u Šid gde sam pohađala prvi razred osnovne škole. Majka Margita zaposlila se kao krojačica u Vinkovcima. Tu sam završila drugi, treći i četvrti razred osnovne škole. Početkom 1941. godine majka se udala po drugi put, za Izraela Neumanna, u Čantaviru.

Dvanaestog aprila Madari su okupirali Bačku, nakon čega je započelo maltretiranje i ubijanje Jevreja i Srba. U septembru 1941. primljena sam u prvi razred subotičke ženske gimnazije. Nakon dva meseca, na osnovu propisa „numerus clausus“ svi Jevreji prvog razreda su izbačeni iz škole. U septembru 1942. su nas primili u građansku srednju školu, ponovo u prvi razred. Posle mesec dana opet smo bili izbačeni. Sledeće 1943. godine, u septembru, Jevrejska opština je organizovala jevrejsku gimnaziju u dvorišnoj zgradi do sinagoge. Po treći put bila sam u prvom razredu. Tada je u Subotici živelo oko 5500 Jevreja. Devetnaestog marta 1944. godine („crna nedelja“), Nemci su okupirali Madarsku. U aprilu su odveli oca i očuha u tzv. radni jevrejski bataljon. Otac i njegov brat poginuli su u Ukrajini na frontu, gde su ih naterali na minsko polje. Majku, brata i mene silom su odveli u geto, zatim u Bačalmaš (Bácsalmás), sabirni logor.

Nakon tri ili četiri nedelje su nas 84 lica ubacili u vagone. Nas su kao poslednje uterali u poslednji vagon. Tri zadnja vagona otkačili su

Faksimil dopisnice slate septembra 1944. u Nemačku iz radnog logora u Ostmarku (naziv za Austriju posle priključenja Nemačkom Rajhu), na čijem pečatu piše: FIRER ZNA SAMO ZA BORBU, RAD I BRIGU. MI HOĆEMO DA DEO TOGA PREUZMEMO, ONAJ DEO KOJI SMO U STANJU PREUZETI

negde u Madarskoj. Preko dana smo stajali gladni i žedni. Odvukli su nas u logor Štrashof (Strasshof). Nakon nedelju dana „dezinfekcije“ stavili su nas u tadašnji Lundenburg, danas Breclav (Češka), gde su nas čekali esesovci sa kerovima i „izabrali“ između nas poljoprivredne radnike za sudetsku oblast. Opet smo ukrcani u druge vagone. Nas 28 Jevreja stiglo je u tadašnje Unter-Temenan selo, danas Poštornja, na imanje jevrejske porodice Lichtenberg koje je „dobio“ od nemačke vlade okružni gestapovac Franc Štangel. „Nastanili“ smo se u štali za stoku.

IRENA u Subotici, 1946. godine, po završetku strahota kroz koje je prošla

Krajem oktobra 1944. godine uterali su nas u vagone, nakon bombardovanja. U noći 12. novembra stigli smo na četiri i po kilometra od logora Bergen-Belzen. Odatle su nas terali pešice do logora, a sa obe strane ceste videli smo na hiljade mrtvih ljudi.

Početkom aprila 1945. godine, dan-dva pre oslobodjenja Bergen-Belzena, poterali su nas, oko dve hiljade Jevreja, i majke sa decom, u vagone i dve nedelje nas vozili do Terezienštata, gde nas je 8. maja 1945. godine, u 7 sati uveče, oslobodila sovjetska vojska.

Trajalo je dvanaest-trinaest dana dok smo raznim vozilima, kolima, pešice stigli u Suboticu i Čantavir.

U leto 1946. godine rešili smo se za Aliju u tadašnju Palestinu. Ukrcali su nas u pristaništu Bakar na Jadranu, nas oko 4500 jevrejskih omladinaca, u ladu „Kneset Jisrael“. Nedaleko od izraelske obale opkolili su nas Englezi i odveli nas svojim ladama na Kipar. Tek nakon 15 meseci stigli smo u Izrael gde smo proveli dve nedelje u karantinu. Nahranili su nas, izvršili lekarske preglede i dobili smo izraelske legitimacije. Do 1. juna 1948. bila sam u kibucu Šaar-Haamakim, zatim do 5. juna 1950. godine sam bila u vojsci gde sam izučila automehaničarski zanat. Avgusta 1952. polažem prijemni ispit na fakultetu u Haifi. Ispit je uspeo, ali te godine sam se udala za mađarskog Jevrejina, a 23. oktobra 1955. u Haifi nam se rodila kćerka Verica. Cela porodica mog muža, osim brata, ubijena je u Aušvicu. On je rešio da se vratimo u Madarsku. Rastali smo se 1959. godine.